

unusquisque secum, ut si vincere jam non potest, vel celare meminerit. Si exitus illi non datur, signa ejus obrui possunt, licet cum magna hoc molestia sit. Cupit enim exsilire ira, et incendere oculos faciemque mutare; et si paululum illi extra nos emittere liceat, supra nos est ut in imo pectoris recessu condatur; feraturque, non ferat. In contrarium omnia ejus flectantur judicia, vultus remittatur, vox lenior, gradusque sit lentior; et ita paulatim cum exterioribus interiora formantur. Sicque fiet ut si aliquis iram tuam intelligat, tamen sentiat nemo. Faciunt ergo nos moderatores respectus nostri, si consulamus nos; nam tale aliquid et ipsi aliquando commisimus. Nam si sic erravimus, expeditne nobis in aliis illa damnare quæ effugere ipsi nequivimus? Faciet etiam nos mitiores, si cogitemus quid nobis ille cui irascimur aliquando profuerit, et sic præsens offensa prioribus meritis redimatur. Illud quoque occurrat, quantum nobis commendationis allatura sit fama clementiæ, quam multos inimicos venia fecerit utiles. Nihil gloriosius quam iram amicitia commutare. Irascitur aliquis? tu contra beneficii provoca. Cadit statim simulas ab alterutra parte deserta, nisi paria non pugnant. Quod si utrumque certaverit, ira concurratur. Ille est fortior, qui prior retulit pedem; victus est sæpe, qui vicit. Percussit te? recede; nam referendo, et occasionem dabis sæpius ferendi et excusationem: postremo cum volueris reverti, non poteris.

CAPUT VIII.

Injuriam vindicare est vitium vitio opponere.

Qui irascitur injurianti se, vitium vitio opponit. Nunquid non insanire videtur, si mulum calcibus petat, aut canem a quo morsus est lancinet? Eodem loco est, quisquis consilio caret. Quid enim refert, an alia multa dissimilia habeat, si hoc simile habet, quod omni peccato munda defendit? Eo nos loco constituamus, quo ille est cui irascimur. Nostram esse causam illius affingamus: nam fecit nos iracundos iniqua nostra æstimatio; quia ea quæ volumus facere, nolumus pati. Memento etiam quia sanctissimi quique viri multa delinquant: quod si etiam prudentissimi viri peccant, cujus error causam non habet ignoscendi? Nemo est tam timidus offensarum, qui non illas dum vitat, admittat. Æquitate enim animo

feret se contemni, cuicumque venit in mentem nullam esse tantam potentiam in qua non incurrat injuria. Demus spatium peccanti, quo possit considerare quid fecerit, et ipse se castigabit. Quid ergo, inquis, impune ille erit? Puta velle te; nam non erit. Quia non inagis gravius addicitur quam qui ad supplicium penitentiæ datur. Respiciendum est deinde ad conditionem rerum humanarum, ut omnium accidentum æqui judices simus. Iniquus est autem qui commune vitium singulis objicit. Omnes inconsulti atque improvidi sumus; omnes incerti, queruli, ambitiosi. Quid levioribus verbis publicum malum abscondo? Omnes mali sumus. Quidquid in alio deprehenditur, id unusquisque in sinu suo inveniet. Mali vivimus inter malos.

CAPUT IX.

Aliena iræ curatio.

Nunc jam tertio in loco videamus quo modo alienam iram leniamus. Nec enim sani tantum esse velimus, sed sanare. Primam ergo iram alterius non audebimus nostra ratione mulcere, surda est enim et amens: dabimus illi spatium; nam remedia medicorum non in accessibus infirmitatum, sed in remissionibus prosunt. Quod si tumentes oculos quis tentet inungere, recente vi magis incitat commovenda. Sapiens furenti amico omnia ultionis instrumenta occultius removebit, ipseque iracundiam simulabit, ut tanquam auditor doloris et comes, plus auctoritatis in consiliis habeat, moras necet: et dum majorem pœnam quærat, præsentem interim differet, et omni arte furori requiem dabit. Quod si tu potentior es, aut pudorem illi cui vi resistis, aut metum incuties. Alteri dices: Indignum nimis, et non invenio dolendi modum; sed expectandum est tempus: dabit pœnas. Serva istud animo tuo, et pro mora, cum poteris, reddes. Alteri dices: Vide ne iracundia tua voluptati sit inimicis. Alteri: Vide ne magnitudo animi tui, et creditum apud plerosque decidat robur. Ita enim abscondet et medicus ferramentum, et æger dolorem, dum sperat, feret [*Edit., ferat*]; nam quædam non nisi decepta sanantur. Castigare autem irascentem, et ultro irasci, castigare est. Itaque vario modo ira sananda est.

OPUSCULUM VII.

DE PASCHA.

I. Plerique mysterium Paschæ enarrare voluerunt ex ratione supputationis in mense, et luna, et die: sed, sive scientiæ, sive sermonis impossibilitate, id reliquerunt obscurius, quasi nihil inde dixissent. Scio enim multos scrupulosius interrogare scotos quare secundum morem Judæorum ad lunæ computationem diversis generibus Pascha celebremus, dicentes rectius sibi videri si dominicæ passionis com-

memoratio agatur, ut unum anniversarium natalis diem observemus, sicuti a plerisque Gallicanis episcopis usque ante non multum tempus custoditum est, ut semper viii Kal. April. diem Paschæ celebrent, in quo facta Christi resurrectio traditur. Placuit autem mihi, inquirenti curiose quid majores nostri secuti essent, aperte exponere.

II. Passio Christi redemptio est creature, de qua

dies et luna concurrerent: Neque enim hoc sine A Scripturæ auctoritate. Ait enim Moyses: *Mensis hic vobis initium mensium est: primus erit in mensibus anni* (Exod. xii, 2): Quo verbo totum mensem ad natalis mundi diem consecravit. Ita majores nostri qui xi Kal. Apr. die natalem mundi invenerunt, mensem primum constituentes in xi Kal. Maias designerunt. Sic Pascha nec ante xi Kal. Apr. nec post xi Kal. Maias celebrare licebit. Sed cum in hoc mense et luna et dies convenissent, luna scilicet decima quarta et dies Dominica, tunc Pascha celebraretur. Sane quia rursus frequenter luna decima quarta cum Dominica die concurreret, extendi lunam septem dies maluerunt, dummodo diem Dominicam in resurrectionis lætitiâ retinerent. Ita quando sic dies venerit usque ad vicesimam primam lunam, propter Dominicam diem Pascha differimus semper, ut nec ante xi Kal. Apr. nec post xi Kal. Maias celebretur: sic inventum est, ut mensis et dies et luna in celebratione Paschæ retineretur.

VII. Prudenter igitur, magis ad lunam et diem, quam ad xi Kal. Apr. ad natalem mundi redigemur. Luna enim prima totas noctis illuminat tenebras, et Dominica dies resurrectio est dierum: ad initium

^a Ex antea dictis rescribendum videtur, ad vicesimam primam.

enim rediit [*Forse, redit*], et finem dierum renovat. Hæc magis erunt in natalis lætitiâ, et in creature liberatione servanda; maxime cum intra primi mensis terminos retinentur. Rursus majorei diei religionem; quam lunæ dicarunt: Decimam quartam enim lunam egredimur; diem autem nunquam egredimur, quâ tota salus est in resurrectione diei. Dies autem Dominica et initium dierum habet et resurrectionem; propter quod in ipsa Dominus surrexit; luna vero, licet usque ad vicesimam primam partem extensam [*An extensa?*], non totam compleat noctem: plurimum tamen noctis illuminat, et post se quidem relinquit tenebras, sed eas quæ in ante sunt superat: In quo majores nostri maluerunt usque ad vicesimam ^a quam ante decimam quartam B Pascha celebrari. Quia relinquere tenebras post tergum melius est, quam antecedentes non posse superare. Itaque hæc summa et hæc conclusio, quæ a majoribus constitutum est ^b, Pascha neque ante xi Kal. Apr. nec post xi Kal. Maias posse celebrari. Cujus pinacis constituendi quæ fuerit ratio, in quo mediocritas potuit, edificimus: per gratiam Salvatoris nostri Jesu Christi, cui est honor et gloria in sæculis, et in sæcula sæculorum. Amen.

^b Aut delendum relativum quæ, aut rescribendum constituta est. Quod tamen posterius minus placet.

B. MARTINI DUMIENSIS EPISCOPI VARI VERSUS.

IN BASILICA.

Post evangelicum bissemi dogma senatus,
Quod regnum Christi toto jam personat orbe,
Postque sacrum Pauli stylum, quo curia mundi
Victa suos tandem stupuit siluisse sophistas,
Arctous, Martine, tibi in extrema recessus
Panditur, inque via fidei patet invia tellus.
Virtutum signis, meritorum et laude tuorum,
Excitat affectum Christi Germania frigans,
Flagrat et accenso divini Spiritus igne,
Solvit ab inferno strictas Aquilone pruinas.
Immanes, variasque pio sub fœdere Christi
Asciscis gentes. Alamannus, Saxo, Toringus,
Pannonius, Rugus, Sclavus, Nara, Sarmata, Datus,
Ostrogothus, Francus, Burgundio, Dacus, Alanus,
Te duce nosse Deum gaudent. Tui signa Suevis
Admirans didicit fidei quo tramite pergat,
Devotusque tuis meritis hæc atria claro
Culmine sustollens, Christi venerabile templum
Constituit, quo clara vigens, Martine, tubrum
Gratia signorum votis te adesse præcatur.

^a Sic Bollandiani Act. sanct. Martini tom. III, pag. 89, num. 13. Al., dicatur.

C Electum, propriumque tenet te Gallia gaudens
Pastorem, teneat Gallæcia tota patronum.

EJUSDEM IN REFECTORIO.

Non hic auratis ornantur prandia fuleris:
Assyrius murex nec tibi sigma dedit.
Nec per multiplices abaco splendente cavernas,
Ponentur nitidæ codicis arte dapes.
Nec scyphus hic dabitur, rufilo cui forte metallo
Crustatum stringat tortilis ansa latus.
Vina mihi non sunt Gazetica, Chæta, Falerna,
Quæque Sarapteno palmite missa bibas.
Sed quidquid tenuis non complet copia mensæ;
Suppleat hoc petimus gratia plena tibi.

EPITAPHIUM EJUSDEM.

Pannoniis gentibus, transcendens æquora vasta,
Gallicie in gremium divinis nutibus actus,
Confessor, Martine, tua hac dicatus ^a in aula
Antistes, cultum instituit ritumque sacrorum;
Tequæ, patrone, sequens stimulis Marfilius eodem
Nomine, non ineritis, hic in Christi pace quiesco.